ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) เป็นหนึ่งใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) (AC ประกอบด้วย 1. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน 2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) เป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนในลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community : EEC) ในระยะเริ่มแรก ซึ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

อาเซียนมีเป้าหมายจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (single market and production base) สามารถดำเนินการผลิตและใช้ทรัพยากรจากประเทศใดก็ได้ในภูมิภาคอาเซียน สามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น (Free Flow of Goods, Services, Investment, Skill Labors, and Free Flow of Capital) ตลอดจนผู้บริโภคจะสามารถเลือกสรรสินค้าและบริการได้อย่างหลากหลายภายในภูมิภาค และสามารถเดินทางในอาเซียนได้อย่างสะดวกเสรีมากขึ้น

อาเซียนจำเป็นต้องรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากในปัจจุบันภูมิภาคต่างๆ มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น ตลอดจนการดึงดูดการลงทุนรุนแรงมากขึ้น การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก เนื่องจากการรวมกลุ่มของอาเซียนจะส่งเสริมให้เกิดการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงาน รวมทั้งความร่วมมือในด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน เพื่อประสานประโยชน์ของประเทศสมาชิก ลดอุปสรรคทางด้านการค้าและการลงทุนให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและการกินดีอยู่ดีของประชาชนภายในประเทศ ตลอดจนลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้น้อยลง

ก่อนที่อาเซียนจะรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ได้มีการเตรียมความพร้อมโดยทดลองเร่งรัดการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน (12 Priority Integration Sectors) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการในสาขาต่างๆ ได้อย่างเสรี สร้างการรวมกลุ่มในด้านการผลิต การจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อส่งเสริมการเป็นฐานการผลิตร่วมของอาเซียน และมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้กำหนดประเทศผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในแต่ละสาขาดังนี้

อินโดนีเซีย	สาขา	ผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้
มาเลเซีย	สาขา	ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
พม่า	สาขา	ผลิตภัณฑ์เกษตร ผลิตภัณฑ์ประมง
ฟิลิปปินส์	สาขา	อิเล็กทรอนิกส์
สิงคโปร์	สาขา	เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ
ไทย	สาขา	การท่องเที่ยว การบิน
เวียดนาม	สาขา	โลจิสติกส์

การเร่งรัดการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน มีแผนงานดังนี้

1. การเร่งขจัดภาษีสินค้าใน 9 สาขาหลัก ประกอบด้วย เกษตร ประมง ไม้ ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสุขภาพ ให้เร็วขึ้นจากกรอบอาฟต้า 3 ปี โดยให้สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ เร่งลดภาษีจากกำหนดเดิมคือ 1 มกราคม 2553 เป็น 1 มกราคม 2550 และสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ จากกำหนดเดิม 1 มกราคม 2558 เป็น 1 มกราคม 2555

2. การขจัดมาตรการที่มิใช่ภาษี อาเซียนได้จัดทำหลักเกณฑ์การจำแนกมาตรการที่มิใช่ภาษีของประเทศสมาชิก โดยใช้พื้นฐานการจำแนกตามองค์การการค้าโลก รวมทั้งได้เห็นชอบแผนงานการขจัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Work Programme on Elimination of NTBs) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศ มีกำหนดที่จะขจัดมาตรการที่มิใช่ภาษีทั้งหมดภายในปี 2553 สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ภายในปี 2555 และประเทศ CLMV ภายในปี 2558

3. การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนมากขึ้น ขณะนี้นอกเหนือจากกฎ 40 % Value Added Content แล้ว อาเซียนได้พัฒนาการคิดแหล่งกำเนิดสินค้าโดยวิธีแปรสภาพอย่างเพียงพอ (Substantial Transformation) เพื่อเป็นทางเลือกในการคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้าให้กับสินค้าสิ่งทอ อะลูมิเนียม เหล็ก และผลิตภัณฑ์ไม้แล้ว และได้เริ่มใช้วิธีการคิดคำนวณแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation ROO) เพื่อให้การคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยสินค้าที่มีสัดส่วนการผลิตภายในขั้นต่ำร้อยละ 20 สามารถนำมานับรวมในการคิดแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมของอาเซียนได้ เพื่อรับสิทธิประโยชน์ภายใต้อาฟต้า

4. การค้าบริการ อาเซียนได้เห็นชอบเป้าหมายการเปิดเสรีสาขาบริการสำคัญ (Priority Services Sectors) 5 สาขา ได้แก่ สาขาการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ (e-ASEAN) สาขาสุขภาพ และสาขาการบินซึ่งกำหนดเป้าหมายภายในปี 2553 ส่วนสาขาโลจิสติกส์กำหนดเป้าหมายภายในปี 2556 สำหรับสาขาบริการอื่นๆ จะต้องเร่งเจรจาและจัดทำข้อผูกพันในการเปิดตลาดในแต่ละรอบของการเจรจาทั้งในด้านการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Nation Treatment : TN) โดยได้กำหนดเป้าหมายไว้ภายในปี 2558

อาเซียนได้ดำเนินการเจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกัน และจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดของอาเซียนเมื่อกุมภาพันธ์ 2552 ไทยได้ผูกพันเปิดตลาดทั้งหมด 143 รายการ ครอบคลุมสาขาบริการหลัก อาทิเช่น บริการธุรกิจ (วิชาชีพวิศวกรรม สถาปัตยกรรม บัญชี ฯ) คอมพิวเตอร์และการสื่อสาร การก่อสร้าง การจัดจำหน่าย (การค้าส่งเครื่องกีฬา การบริการแฟรนไชส์ ฯ) การศึกษาในทุกระดับ บริการสุขภาพ บริการสิ่งแวดล้อม และบริการท่องเที่ยว และยังต้องเจรจาเพื่อทยอยเปิดเสรีสาขาบริการอื่นๆ เพิ่มเติมจนบรรลุเป้าหมายการเปิดเสรีภายในปี 2558 อย่างไรก็ดีไทยยังคงสงวนเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นไปตามกรอบกฎหมายไทย เช่น อนุญาตให้ต่างชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียนมีสิทธิถือหุ้นในนิติบุคคลที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ไม่เกินร้อยละ 49 เป็นต้น

5. การลงทุน ส่งเสริมการลงทุนภายในภูมิภาคโดยการร่วมลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนอาเซียน ขณะนี้ได้จัดทำรายชื่อเขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษ และเขตนิคมอุตสาหกรรรมในอาเซียนแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงด้านการผลิตและการใช้วัตถุดิบภายในภูมิภาค

6. การอำนวยความสะดวกด้านพิธีการศุลกากร อาเซียนได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว เมื่อปี 2548 โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศพัฒนาระบบ National Single Window (NSW)ให้แล้วเสร็จภายในปี 2551 และประเทศ CLMV ภายในปี 2555 เพื่อเชื่อมโยงระบบ ASEAN Single Window ต่อไป ในส่วนของไทยกรมศุลกากรได้ดำเนินการระบบ NSW ในระยะที่ 1 โดยให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกรมศุลกากรผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศ และธนาคาร (G2B และB2B) แบบไร้เอกสารทั่วประเทศตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2551 และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกรมศุลกากรกับหน่วยงานออกใบอนุญาต และใบรับรอง (G2G) 3 แห่ง ได้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และกรมโรงงานอุตสาหกรรม

7. การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ ได้จัดทำมาตรฐานการยอมรับสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าแล้ว ซึ่งในระยะต่อไปจะพัฒนาให้ครอบคลุมสินค้าอื่นๆ ภายใต้การรวมกลุ่มสาขาสำคัญด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องมือแพทย์ ยาสมุนไพร และผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น

8. การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้จัดทำ ASEAN Business Card เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่นักธุรกิจภายในภูมิภาค และจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมสำหรับบุคลากรในสาขาวิชาชีพต่างๆ

9. การอำนวยความสะดวกในการเดินทางภายในอาเซียน อยู่ระหว่างการปรับประสานกระบวนการ/พิธีการในการตรวจตราให้กับนักเดินทางต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในอาเซียน รวมทั้งการยกเว้นการตรวจลงตราให้กับผู้เดินทางสัญชาติอาเซียนที่เดินทางภายในอาเซียน

การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้จัดทำ AEC Blue Print ซึ่งเป็นแผนงานในเชิงบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงาน, กำหนดทิศทางการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนตามกรอบเวลาที่กำหนด และสร้างพันธะสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมอาเซียนร่วมกันภายในปี 2558

องค์ประกอบสำคัญของ AEC Blue Print

1. การเป็นตลาดเดียวกันและมีฐานการผลิตร่วมกัน ได้จัดทำแผนงานที่จะส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

2. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้จัดทำแผนงานที่จะส่งเสริมการสร้างความสามารถด้านต่างๆ เช่น นโยบายการแข่งขัน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษีและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ)

3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ได้จัดทำแผนงานที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสมาชิก และลดช่องว่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ และการสนับสนุนการพัฒนา SMEs

4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ได้จัดทำแผนงานที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มเข้ากับประชาคมโลก โดยเน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและจำหน่าย เป็นต้น

กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ

สำนักเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างประเทศ